

УДК 377:004.32

Охріменко Т.В., спеціаліст вищої категорії
ВСП «Бердянський коледж ТДАТУ»

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ОНОВЛЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті теоретично визначено особливості змішаного навчання як засобу оновлення вищої освіти.

Ключові слова: Змішане навчання, активізація пізнавальної діяльності студентів, лекція, проблемна ситуація, проблемне навчання, діалогічне спілкування.

Постановка проблеми. Реформування освіти – один із найбільш пріоритетних напрямків розбудови української держави. Протягом 28 років незалежності нашої країни майже безперервно відбуваються спроби внести корективи у здобуття початкової та загальної середньої освіти, між тим як навчання у більшості вищих навчальних закладах залишається майже незмінним. Адже не зважаючи на впровадження Болонської системи, оновлення системи оцінювання, інші організаційні зміни та навіть використання інформаційно-комп'ютерних технологій, дослідники продовжують відзначати падіння рівня засвоєння фахових знань та вмінь у майбутніх спеціалістів. [10]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Головну причину В. О. Кроль, П. П. Федірко, В. В. Морозов та інші науковці вбачають у відсутності в них мотивації на здобуття вищої освіти, оскільки заробітна плата випускника вишу не надто відрізняється від оплати праці некваліфікованого робітника. Ще однією проблемою стала переоцінка ролі викладача.

Формування цілі статті. Теоретично визначити особливості змішаного навчання як засобу оновлення вищої освіти

Виклад основного матеріалу дослідження. Якщо ще півстоліття тому він був найсуттєвішим джерелом інформації, то в сучасному світі йому відводиться функція консультанта в процесі отримання студентами професійних знань і навичок – вже певний час в навчальних програмах спостерігається збільшення кількості годин саме для самостійного опрацювання студентами навчального матеріалу. До цього ані майбутні фахівці, ані викладачі виявилися неготовими.

Перші - через сформованість «кліпового» мислення, для якого характерне сприйняття оточуючого світу через кліпи - яскраві, але короткі образи. Переважна більшість сучасної молоді просто нездатна опанувати великі обсяги інформації, оскільки звикли отримувати дані в уривчастій формі: з нетривалих аудіо- та відеороликів, стислих інтернет-постів чи стрічок новин. До того ж в умовах безперервного науково-технічного прогресу навіть більш досвідчена людина не встигає глибоко зануритись в ту чи іншу тему,

адже отримана інформація може виявитись неактуальною в той самий момент, як вона стала набуттям громадськості. Неперервність освіти стала одним з ключових факторів, що визначають компетентність сучасного фахівця, але неперервне навчання за традиційною схемою важко поєднати з практичною діяльністю.

Викладачі ж виявились нездатними надати студентам методичної підтримки щодо ефективного навчання у сучасних умовах, які вимагають інших підходів до пошуку, здобуття та обміну інформацією, адже інтерес до традиційних джерел інформації знизився досить давно і продовжує падати. Тож, як показують дослідження вітчизняних та закордонних педагогів, в середньому 73% студентського та викладацького загалу надає перевагу саме електронним версіям підручників, навчально-методичних посібників, але за умови їх відповідності основним вимогам, серед яких: “наочність, мобільність, доступність, широкі можливості і зручний пошук інформації” [6]. Тобто саме тим принципам, на яких має базуватись сучасна професійна освіта. Тож дедалі частіше похід до бібліотеки замінює «вихід» у мережу Інтернет.

Що ж до практичного аспекту навчання, то ІКТ і тут пропонують широкий спектр можливостей – від тренажерів з відпрацювання окремих фахових вмінь до повноцінних віртуальних дослідницьких лабораторій. Але, на жаль, ці технології поки що недосяжні для більшості закладів освіти, оскільки є дуже економічно затратними та вимагають відповідного кадрового забезпечення для їх розробки.

В цих умовах перехідним етапом до осучаснення освітніх процесів є змішане навчання, яке дозволяє використовувати найкращі напрацювання дидактики минулого з урахуванням вимог сьогодення.

Змішане (гібридне, комбіноване, інтегроване) навчання – відносно «молоде» поняття, яке з'явилося завдяки дослідженням зарубіжних педагогів. Серед них такі вчені, як П. Шарма, К. Бонк, Б. Барет та інші. Від самого початку під цим терміном розуміли дидактичний метод, основу якого складала технологія електронного навчання. В подальшому ж К. Бонк та Ч. Грехем, проаналізувавши перші результати використання моделі гібридного навчання в освітніх реаліях, стали розуміти під ним освітні системи, які представляли собою синтез навчання «обличчям до обличчя» та навчання з використанням комп'ютера, яке передбачає впровадження в тому числі й онлайн-ресурсів. [14]

Саме гібридна технологія навчання на сучасному етапі дозволяє персоналізувати освіту, реалізуючи індивідуальний та диференційований підхід, адже робить навчальний матеріал доступним для студентів з різним рівнем базової підготовки в режимі «24/7», який є характерним для ери електронної інформації. Це стає можливим за рахунок того, що майбутній спеціаліст засвоює частину матеріалу он лайн, самостійно або з консультативною підтримкою педагога, керуючись власним часом, місцем, шляхом і темпом навчання, а іншу частину матеріалу вивчає в аудиторії. При цьому всі освітні

компоненти мають бути логічно пов'язані між собою і спрямовуватись на отримання цілісного практико-орієнтованого навчального досвіду.

«Змішане навчання» (*англ. blended learning*) не є універсальним інструментом, який в один прекрасний момент переверне усе навчання з ніг на голову, але це той інструмент, який допоможе нам подивитись на процес отримання знань трішки іншими очима, змінить наше ставлення до технологій, і найголовніше – дасть можливість спробувати себе у новій ролі», зазначають сучасні електронні освітні ресурси. [4]

При цьому як вітчизняні, так і закордонні науковці застерігають від бездумного впровадження ІКТ в освітній процес. Замало перевести надрукований викладачем посібник в електронну форму та змусити студентів проштудіювати два чи три його розділи. Це хибний шлях, який не має жодного відношення до гібридної форми освіти. Змішане навчання спрямоване не на першочергове використання комп'ютерних технологій, а на урахування потреб кожного здобувача освіти відповідно до його особливостей, обираючи темп навчання, складність дидактичного матеріалу та його обсяг, а також формат взаємодії педагога та студента. До новітніх його форм нього, можна віднести ведення стрімів (он лайн трансляцій навчальних заходів), створення навчальних відеороликів, проведення офлайн та веб-квестів, дистанційне навчання за допомогою соціальних мереж тощо. Використання їх в поєднанні з традиційними формами і методами здатне не лише підвищити рівень знань та умінь майбутніх фахівців, але й мотивувати їх на подальшу працю за обраною спеціальністю.

Як приклад впровадження елементів гібридного навчання, розглянемо використання соціальних мереж з освітніми цілями.

Велика кількість викладачів вишів, має власні блоги, які вже давно перетворились для них на тягар. Наразі їх використовують переважно для демонстрації атестаційним комісіям різних рівнів, але від самого початку метою створення цих електронних ресурсів була організація дистанційної освіти та надання можливості доступу студентам до навчальних матеріалів в цілодобовому режимі. Чому ж вони не «працюють»? Із перенесенням акценту на самостійну роботу для здобувачів освіти першочерговим став не доступ до інформації як такої, а змога отримати швидку консультацію чи пояснення до неї. Блоги для цього не пристосовані, тож дедалі частіше прогресивні викладачі використовують з цією метою персональні сторінки або тематичні спільноти у соціальних мережах. Вони дають безліч можливостей для швидкого реагування на навчальні проблеми студентів, обміну між ними досвідом на професійні та особистісні теми, налагодження конструктивного діалогу між всіма суб'єктами освітнього процесу тощо. Зокрема, студенти можуть задати питання, що виникають у них під час самостійного опрацювання вивченого матеріалу. Педагог майже миттєво може дати відповідь на нього або спрямувати студентів щодо ресурсів, які допоможуть у його вирішенні. Допомога може також надійти від товаришів по навчанню,

які стикнулись з тим самим питанням, але вже подолали його. Повернутись до проблемної теми з метою більш докладного її вивчення або перевірки її засвоєння можна буде під час аудиторних годин.

Висновки. Таким чином, використання гібридного навчання за умови використання не лише комп'ютерних технологій, але й нових форм, моделей та методів освітньої роботи дозволяє вирішити цілу низку дидактичних завдань, зокрема:

- забезпечує гнучкість та доступність освіти;
- дозволяє врівноважити знання студентів за рахунок самостійного вивчення пропонованих педагогом теоретичних матеріалів та виконання додаткових завдань,;
- варіювати формат спілкування всіх учасників навчально-виховного процесу задля максимальної його результативності;
- ураховує індивідуальні навчальні особливості студентів у сприйманні та засвоєнні дидактичного матеріалу на тлі розширення потенційного кола студентів.

Бібліографічний список

1. Волкова И.П. Роль зрения в жизнедеятельности человека и последствия его нарушения в психическом и личностном развитии // Колесо познаний. 2008. Май, 20. – RL: http://koleso.mostinfo.ru/sciencediscoveries_374_705 (Volkova I.P. Rol' zreniya v zhiznedeyatel'nosti cheloveka i posledstviya ego narusheniya v psikhicheskom i lichnostnom razvitii // Koleso poznaniy. 2008. May, 20. – URL: http://koleso.mostinfo.ru/sciencediscoveries_374_705)
2. Закон України «Про освіту», прийнятий 05.09.2017, № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради. - 2017. - № 38-39. - С. 380
3. Закон України «Про вищу освіту», прийнятий 1 лип. 2014 року, № 1556-VII // Відомості Верховної Ради. — 2014. — № 37-38. — С. 2004.
4. Міхалевич, Н. Змішане навчання: персоналізоване навчання кожного учня // [Електронний ресурс: ПРО.СВІТ – Центр іноваційної освіти] / – Режим доступу: <http://www.prosvitcenter.org/uk/zmishane-navchannya>
5. Blended Learning Innovations: 10 Major Trends [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dreambox.com/white-papers/blended-learninginnovations-10-major-trends>
6. Кононец, Н. В. Аспекти педагогічної майстерності викладача: розробка електронних підручників // Витоки педагогічної майстерності : Збірник наукових праць. – Полтава, 2009 . – № 6 . – С. 202-210/

7. Иванов, В. И. Особенности использования электронных учебных изданий [Текст] / В. И. Иванов, И. А. Легкова, С. А. Никитина, А. А. Покровский // Вестник Воронежского института ГПС МЧС России. – 2015 . – № 3 (16). – С.52-55.

8. Интернет-СМИ: Теория и практика: Учеб. пособие для студентов вузов / Под ред. М.М. Лукиной. М., 2010. С. 116. (Internet-SMI: Teoriya i praktika: Ucheb. posobie dlya studentov vuzov / Pod red. M.M. Lukinoy. Moskva, 2010. S. 116.)

9. Кріль, В.О. Розробка спрощеної методики масової реєстрації учасників навчального процесу в LMS Moodle і її реалізація [Текст] / В.О. Кріль, П.П. Федірко, В.В. Морозов // Професійно-прикладні дидактики: Міжнародний науковий журнал. – Кам'янець-Подільський, 2016 . – Вип. 1. – С. 94-99.

10. Кріль, В. Канал YouTube [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/channel/UC3ZJXexN7Yd76difgOOBGfA>

11. Кріль, В. О., Федірко П. П., Морозов В. В. Змішане навчання - основна тенденція сучасної освіти.// Матеріали конференції «Аграрна наука та освіта Поділля», т. 2, Тернопіль, 2017. - с. 367-369

12. Коротун, О. В. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти // Інформаційні технології в освіті. – 2016. – № 3 (28). – С. 117-129.

13. Львов М. С. Тенденції розвитку освітніх інформаційно-комунікативних технологій.[Електронний ресурс] / М. С. Львов / – Режим доступу: http://www.ite.kspu.edu/webfm_send/544

14. Остапенко А. С. Гибридное обучение: новые возможности при обучении иностранному языку в школе / А. С. Остапенко // Вестник Тюменского государственного университета. Гуманитарные исследования. Humanitates. 2017. Том 3. № 1. С. 270-279.

15. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / В.М. Кухаренко, С.М. Березенська, К.Л. Бугайчук, Н.Ю. Олійник, Т.О. Олійник, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротенко, А.Л. Столяревська; за ред. В.М. Кухаренка – Харків: «Міськдрук», НТУ «ХПІ», 2016. – 284 с.

Okhrimenko T.V. Mixed learning as a means of updating higher education

Summary. In the article the features of mixed learning as a means of updating higher education are theoretically determined.

Key words: mixed learning, activization of students' cognitive activity, lecture, problem situation, problem learning, dialogue dialogue.